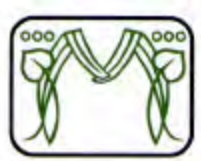

Oud-Bussem

historische park- en laanbeplanting

**Ecologisch Adviesbureau Maes
Utrecht**

Oud-Bussem

historische park- en laanbeplanting

**Ecologisch Adviesbureau Maes
Utrecht**

In opdracht van SAS Institute BV

Januari 2009

Colofon

Onderzoek en rapportage: Bert Maes (EAM)

Foto's: Ecologisch Adviesbureau Maes

Begeleiding: Jan Loggen (beheerder Oud-Bussem)

Opdrachtgever: SAS Institute BV

**Ecologisch Adviesbureau Maes
Achter Clarenburg 2
3511 JJ Utrecht
Tel 030-2302804
Maes.dool@planet.nl
www.ecologischadviesbureaumaes.nl**

Utrecht, januari 2009

Inhoud

1	Inleiding	3
2	Resultaten	4
	A Het westelijk deel	5
	B Het oostelijk deel	17
3	Lanen- en parkbeplantingen buiten Oud-Bussem	26
4	Conclusies en aanbevelingen	27
5	Overzichtskaarten monumentale bomen	29

1. Inleiding

Het landgoed Oud-Bussem in de gemeente Huizen is met landhuis (1930), bijgebouwen en park aangewezen als rijksmonument. Het park is aangelegd in de 18^e eeuw en door tuinarchitect L.A. Springer ca. 1915 gewijzigd binnen zijn landschappelijke stijl. Springer heeft bij zijn ontwerp parkelementen uit de 18^e en 19^e eeuw en opgenomen. Deze zijn deels tot op heden behouden gebleven. De combinatie van het Springerontwerp en oudere elementen geven aan de buitenplaats een bijzondere sfeer en monumentaliteit.

Opvallend is de oprijlaan vanaf de ingang van het landgoed met de hoog oprijzende lindenrijen. Verspreid over het park, in feite een klein deel van eertijds groter geheel, zien we diverse oude monumentale bomen en boomgroepen uit de periode van en van vóór Springer.

Voor de geschiedenis en ontwikkeling van Oud-Bussem kan verwezen worden naar het rapport van B. Lang en S van den Berg (SB4 rapport, 2006).

Mede door de leeftijd van de bomen is er nu en dan uitval, waarbij de vraag rijst op welke wijze en met welk plantmateriaal lanen en boomgroepen het beste vervangen kunnen worden.

In oktober 2008 heeft veldonderzoek plaats gevonden naar de monumentale bomen van Oud-Bussem en overleg met beheerder Hr. Jan Loggen. Het onderzoek betreft de cultuurhistorische- en dendrologische kwaliteiten van het monumentale bomenbestand. Voor wat betreft de ouderdom van de bomen gaat het om schattingen, exacte plantdata zijn niet bekend. Adviezen worden gegeven t.a.v. verjonging en inboeten ervan.

2. Resultaten van het onderzoek

Voor wat betreft het monumentale bomenbestand zijn er in grote lijnen vier periodes van belang:

- 1) enkele bomen en boomgroepen uit de 18^e eeuw
- 2) laanbomen uit de late en midden 19^e eeuw
- 3) bomen uit de aanleg van Leonard Springer, ca. 1915.
- 4) Latere bomen.

De monumentale bomen en heesters van het landgoed worden hier verdeeld in 1) een westelijke deel, ten westen van (of voor) het landhuis, en 2) een oostelijke deel, ten oosten van (of achter) het landhuis.

A. Het westelijk deel van het landgoed

Zomereiken, boomboeketten

Uit de 18^e eeuw stammen een tweetal zogenaamde boomboeketten van Zomereiken (*Quercus robur*) in de noordoosthoek van het gazon. Blijkens jaarringen van een uitgebroken en afgezaagde stam zijn deze eiken vrijwel zeker nog 18^e eeuws. In de 18^e en eerste helft van de 19^e eeuw waren boomboeketten een gewilde vorm van beplanting. Inmiddels zijn voorbeelden ervan bijzonder schaars geworden. Ze komen voor bij diverse boomsoorten waaronder ook iep, paardenkastanje en plataan. Het voordeel is dat de bomen van de landgoedbezitter sneller een monumentaal volume kunnen bereiken. De boomgroepen stonden ook in de late 18^e eeuw in het zicht van het landhuis.

Advies: Ofschoon een enkele stam is uitgebroken, zijn geen speciale maatregelen noodzakelijk. Op langere termijn kan nieuw plantsoen van de bestaande bomen worden opgekweekt en een of twee nieuwe boomboeketten van Zomereiken worden aangeplant in de nabije omgeving van de bestaande boomboeketten. Belangrijk is om de openheid van het grote gazon te handhaven.

Bruine beuk

Mogelijk 18^e eeuws of vroeg 19^e eeuws is de grote vrijstaande Bruine beuk (*Fagus sylvatica* cv. 'Atropunicea'). Het blad heeft een vrij lichte paarsrood-kleuring. De beuk is breed uitgeweid en heeft een kroondoorsnede van ca. 30 meter en een stamomvang van 425 cm. (gemeten). De stamhoogte is ca. 25 meter. In het verleden is mest toegediend door de firma Copijn. Vermoedelijk is de boom tegelijk geplant met de vrijstaande beuk in het oostelijke deel van het landgoed.

De origine van de Bruine beuk is niet bekend. Verondersteld wordt wel dat exemplaren met roodbruine bladeren in de 17^e eeuw als toevalstreffers uit Midden-Europa stammen.

Advies: In de komende jaren zaden, of beter stekken, opkweken zodat er grote bomen beschikbaar zijn als deze boom zou uitvallen.

Middenachter: vrijstaande Bruine beuk

18^e eeuwse boomboeket van drie Zomereiken

18^e eeuwse boomboeket van drie Zomereiken

Drie Hollandse linden ten zuidwesten van het landhuis

Mogelijk omstreeks het midden van de 19^e eeuw zijn drie lindebomen (*Tilia x europaea*) ten zuidwesten van het huidige landhuis. Het betreft een afwijkende groepje linden met alle drie verschillende klonen die ook weer verschillen met de kloon van de lange oprijlaan. Ze lijken ook ouder te zijn dan de linden van de oprijlaan. De bladeren zijn licht verspreid behaard aan de onderzijde. Een van de linden hebben bladeren met vrij recht bladvoet, waarmee ze wellicht tot de kloongroep “A” van de taxonomische indeling van Rune Bengtsson (2005) zijn te rekenen. Ze hebben ook de dichte bezetting van stamvoetscheuten. De bomen zijn in aanleg als snoei (lei?) bomen behandeld en zijn mogelijk een restant van een leilindebeplanting van het laantje dat voor langs het landhuis loopt. Vanwege het uitzicht vanuit het landhuis is het middendeel wellicht weggehaald. Vooral de meest noordelijke boom heeft een opvallend vlakke stam, wat ook op lei-snoei wijst (zie foto hieronder). De linden zijn al tientallen jaren niet meer gesnoeid waardoor zich weer een kroon heeft ontwikkeld. De bomen meten 264, 255 en 230 cm stamomtrek. De bomen zijn deels hol en hebben adventiefwortels in de stamholtes. Een vierde boom is vervangen door een jonge linde.

Lindegroep ten zuidwesten van het landhuis (ca. 1850)

Advies: De bomen behoren tot de oudere cultuurklonen van de Hollandse linde. Tijdig nemen van stekken en opkweken van nieuw plantsoen is aan te bevelen voor inboeten in de toekomst. Te overwegen is om de bestaande jonge linde te vervangen door een originele kloon van ter plaatse.

Bladvarianties van de lindes ten zuidwesten van het landhuis (met vruchten)

Linde ten zuidwesten van het landhuis (ca. 1850); links-achter een monumentale Bruine beuk, rechts achter een oude Wierookceder

Idem, smalle stamzijde.

Bladeren van bovenstaande linde

Oprijlaan met Hollandse linden

De prachtige monumentale oprijlaan met lindebeplanting die met een bochtig verloop vanaf de huidige ingang naar het landhuis loopt, is waarschijnlijk aangeplant in de tweede helft van de 19^e eeuw (ca. 130 jaar oud). Halverwege splitst de laan zich, mede door verlegging van rijgedeelte, waarbij delen van de oude beplanting is verdwenen. Voorbij het landhuis is oostelijk nog een deel van de laan bewaard gebleven. In totaal circa 70. Het spiegelbeeld van het noordoostelijke deel van de lindelaan is te zien langs de zuidoostzijde van het grote gazon met 7 lindebomen. Genoemde linden zijn alle Hollandse linden (*Tilia x europaea* variëteit 1) en zijn waarschijnlijk alle tegelijk geplant.

De bochtig verlopende laan is waarschijnlijk dezelfde laan die op de kaart van Bolten uit 1818 zien. Mogelijk is de laan onderdeel van een vroeg-landschappelijke (en laat 18e eeuwse) parkaanleg. De bomen zijn vermoedelijk een tweede generatie.

De laanlinden zijn geplant op een onderlinge afstand van 5 à 6 meter. De bomen hebben een stamomtrek van 180-230 cm. (drie bomen meten resp. 210, 217 en 227 cm omtrek). Buiten de ingang staan een boom met een stamomtrek van 285 cm en een hoogte van ca. 20 meter. Het betreft waarschijnlijk dezelfde kloon.

De hoogte van de bomen is ca. 20 meter. Vanwege een snoeibehandeling zal de werkelijke hoogte ca. 25 meter bedragen. De bomen hebben een doorgaande stam en zijn in het verleden niet gesnoeid als lei- of knotbomen, afgezien van de genoemde snoeibehandeling. De onderste zijtakken hebben een teruggebogen vorm, hogere zijtakken zijn meer opgericht. De bomen kenmerken zich door veel opslag van takscheuten aan de stamvoet. Ze kleuren aan de zonzijde rood tot roodbruin. Het blad is vrij breed (zie foto) en verspreid behaard aan de onderzijde. Bovenin de boom zijn de bladeren aanzienlijk kleiner dan aan de lagere takken. Er zijn tot 6 bloemen en vruchten per bloeiwijze.

Bladvariatie en vruchten van de linden in de oprijlaan

Hoog opgaande Hollandse linden van de oprijlaan

Hollandse linde buiten de ingang in het verlengde van de oprijlaan

Beuken- en eikenlaan zuidzijde

Aan de zuidzijde, aan de grens van het huidige landgoed, wordt een laan begeleid door Beuken van ca. 250- 380 cm stamomtrek en een hoogte van ca. 25 meter. Meest westelijk staan overigens twee Zomereiken van mogelijk dezelfde leeftijd met plantdatum van ca. 1880. De dikste beuken kunnen ouder zijn, mogelijk midden 19^e eeuw of ouder. Volgens de opmetingskaart van Springer, zouden tussen de beuken aan de noordzijde van de laan ook enkele iepen gestaan hebben (Hollandse iepen?). Opvallend is ook dat een viertal beuken meer naar de oostkant aansluiten op een bochtig verlopende linderij van vermoedelijk dezelfde leeftijd. Laanbeplanting bestaande uit meerder boomsoorten, in het geval van Oud-Bussem beuk, iep en linde, was in de 19e eeuw zeker niet ongebruikelijk. *Advies:* de lege plaatsen aanvullen met Zomereik of Beuk.

Beukengroep zuidwestzijde

Groep van Hemelbomen

Uit de 19e eeuw stamt een groep van Hemelbomen (*Ailanthus altissima*). De hoogte is ca. 18 meter. Het is een groep, mogelijk van één moederboom afkomstig, van enkele grotere bomen en veel uitgroeide wortelopslag. De vorming van wortelopslag is karakteristiek voor Hemelbomen. Het is een boomsoort die uit China afkomstig is. De boom is in Frankrijk voor het eerst ca. 1750 geïntroduceerd. Volgens Jan Loggen is de oudste moederboom waarschijnlijk verdwenen en is ca. 3 jaar geleden nog een grotere stam uitgevalen. Binnen de groep staat nog een Zomereik.

Advies: De groep is een waardevol element van het landgoed. Het intoom houden van de wortelopslag is geboden.

Californische cypres met stamuitlopers

Groep van Californische cypressen

Nabij de groep van Hemelbomen staat een groep van Californische cypressen (*Chamaecyparis lawsoniana*). De vermoedelijk uit één moederboom Californische cypres bestaat uit drie hoofdstammen met afleggers en jonger stammen. De groep is ca. 15 meter hoog. Vergelijkbaar is de groep in het oostelijk deel van het landgoedpark.

Californische cypressen werden in 1854 voor het eerst in Engeland ingevoerd vanuit het Noordwesten van de VS. Juist de wat grillige meerstammigheid past goed in de landschappelijke stijl die toen in de mode kwam. De Cypressen van Oud Bussem zullen uit de latere 19^e eeuw dateren.

Advies: Er hoeft niet veel met de boomgroep te gebeuren. Aan te bevelen is om de spontaan ontkiemde bomen eronder van o.a. Hemelboom te verwijderen.

Groepen van Pontische Rhododendron

Aan de westelijke ingang en aan de zuidzijde van het grote gazon staan groepen van Pontische rhododendron (*Rhododendron ponticum*). Deze soort uit Zuidoost-Europa en Klein-Azië werd in 1763 in Engeland gekweekt en werd nadien een gewilde sierheester in landgoederen met landschappelijke stijl. De weelderige bloei van de paars-lila bloemen was gewild.

Advies: Bij inboeten uitgaan van dezelfde Rhododendronsoort.

Moseik (*Quercus cerris*)

Tussen de twee eiken-boomboeketten staat een imposante Moseik met een stamomtrek van 245 cm en een hoogte van ca. 20 meter. De kroon is vrij smal. Het blad is matig diep ingesneden. Waarschijnlijk is de boom ouder dan de Moseik in het oostelijk parkdeel en dateert uit de 19^e eeuw. De Moseik of Turkse eik komt van nature voor in het oostelijke mediterrane gebied en is sedert 1735 in Engeland in cultuur gebracht. Op grond van de bladmorphologie is deze eik een andere variëteit van die aan de oostzijde van het landhuis.

*Bladvarianties bij de Moseik: links de oostelijke boom en rechts de westelijke boom
(de bladkleur heeft hier geen betekenis)*

Beukengroep aan de noordzijde

Aan de noordzijde van de laan staat een groep van beuken waaronder enkele oudere exemplaren uit de tweede helft van de 19^e eeuw.

Beuk met curieuze kronkeltakken

Kronkelbeuk aan de noordzijde

Aan de noordwest kant (noordzijde van de oprijlaan) staat een curieuze kronkelbeuk, mogelijk als treurbeuk geplant, mogelijk een toevalligheid.

Advies: De boom iets vrijmaken en bezien hoe die uit gaat groeien.

Lindengroep in het zuidoosten.

Tussen de V-vorm van lanen aan de zuidoostzijde staan drie lindebomen die behoren bij de aanplant van de oprijlaan

B. Het oostelijke parkdeel

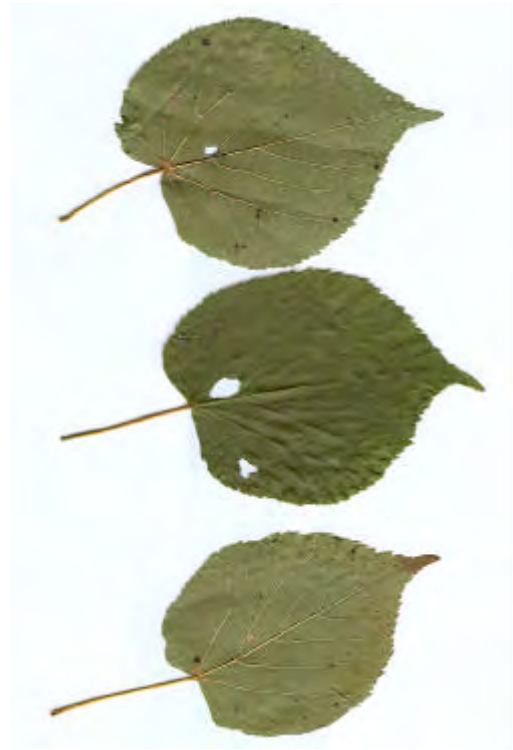
Twee Hollandse linden ten noordoosten van het landhuis

18^e eeuws zijn de twee Hollandse linden (*Tilia x europaea*) achter het huidige huis, waarschijnlijk als onderdeel van een grotere lindegroep op een erfgrans. De cultuurvariëteit van deze linden wijkt af van de andere jongere linden in het park. De bladeren zijn relatief smal. Opmerkelijk is de lange stijlrest aan de vrucht en het lange smalle vruchtblad (zie foto). Daarmee is deze lidekloon zeer verwant aan variëteiten die we in Noord-Brabant en Vlaanderen aantreffen. Waarschijnlijk betreft het dezelfde kloon als die van een linde uit Tilburg die geplant is in 1675 en in 1994 gekapt. Van die linde bestaan nog enkele uit stekken opgekweekte bomen w.o. in het lindenarboretum te Winterswijk. Deze kloon stamt dus tenminste uit de 17^e eeuw. Tilburg was tot nu toe de enige bekende groeiplaats ervan. De boom werd destijds aldaar geplant op een dorpsplein als vervanging van een voorganger die na een zware storm is omgewaaid.

Opvallend zijn de vele takscheuten aan de stamvoet. De bomen meten 365 cm stamomtrek en zijn ca. 25 meter hoog.

Op de kaart van Springer uit ca. 1915 worden op dezelfde plaats van de twee linden drie linden vermeld. Ze maakten wellicht onderdeel uit van een oudere formele aanleg of waren onderdeel van een erfgransbeplanting.

Vruchten en bladeren van linden achter het landhuis

Opvallend veel takopschot aan de stamvoet

Twee 18^e eeuwse lindebomen ten noordoosten van het landhuis

Vervolg oprijlaan met Hollandse linden.

Ten noorden van het park zien we hier het vervolg van de oprijlaan van linden. Het betreft dezelfde kloon. De linden zijn in de tweede helft van de 19^e eeuw geplant.

Drie linden aan de zuidwestzijde.

Drie lindebomen zijn hier bewaard gebleven van de verlengde laan aan de zuidzijde van het park. Het betreft dezelfde kloon en leeftijd als de linden van de oprijlaan.

Bomencirkel met verschillende soorten; rechtsachter 18e eeuwse Hollandse linde

Centrale bomencirkel.

Een van de bijzonderheden van Oud Bussem is de bomencirkel van 7 opgaande bomen die vrij in het oostelijke gazon staat. Bijzonder is dat de groep uit meerdere bomen bestaat. Gezien de stamomtrekken lijkt de gemengde samenstelling origineel te zijn. Uit de kaart van Springer blijkt overigens dat het in aanleg om een grotere groep van bomen ging.

In een van de dikke beuken heeft een Nijlgans gebroed (med. Jan Loggen). Traditioneel bestaan dergelijke groepen uit dezelfde boomsoort, bijvoorbeeld beuken, iepen of eiken. Deze groep bestaat uit Bruine beuk (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea'; omtrek 270 cm en ca. 18 meter hoog), gewone Beuk (*Fagus sylvatica*, 2 ex. Resp van 420 en 375 cm omtrek en 15 meter hoog), Witte paardenkastanje (*Aesculus hippocastanea*; 250 cm omtrek, 20 meter hoog), Bonte esdoorn (*Acer pseudoplatanus* 'Leopoldii'; 210 cm omtrek, dood) en Zomereik (*Quercus robur*; 290 cm omtrek en ca 20 meter hoog). Een vierde beuk is dood.

De Bonte esdoorn is ca. 1860 in België voor het eerst gekweekt en in de handel gebracht. De Witte paardenkastanje is in de 16^e eeuw (1557) vanuit de Balkan of Klein-Azië hier ingevoerd. *Advies*: Bomen pas vervangen als ze dood zijn, door dezelfde cultuurvariëteit. Bij herplant de oude boomresten goed verwijderen. De Zomereik en Beuken zouden eventueel door opkweek van de bestaande bomen ingeboet kunnen worden.

Gedraaide stam van beuk

Vrijstaande Bruine beuk

De vrijstaande breed uitgegroeide Bruine beuk (*Fagus sylvatica* ‘*Atropunicea*’) ten zuiden van het landhuis is zonder meer een sierraad. De bladeren hebben een mooie bruinpaarse kleur. De stam meet een omtrek van 300 cm, de hoogte van de boom is ca. 25 meter. De boom dateert waarschijnlijk uit de tweede helft van de 19^e eeuw. Opvallend is de gedraaide stamstructuur, een verschijnsel dat bij beuken (en ander boomsoorten) nu en dan voorkomt. Dicht tegen de boom aan staat een oude Wierookceders.

Advies: Stekken opkweken of niet plantgoed uit zaad om voor de toekomst een forse vervanger klaar te hebben. Voorlopig lijkt de boom nog vele jaren mee te kunnen.

Twee Wierookceders (*Calocedrus decurrens* ‘*Columnaris*’)

Ten zuiden van het landhuis staan twee Wierookceders met stamomtrekken van 250 cm en hoogten van resp. ca. 20 en 25 meter. Een van de twee exemplaren staat in de kroon van de hierboven genoemde Bruine beuk. De bomen dateren waarschijnlijk uit de latere 19^e eeuw.

Wierookceders (ook wel Librocedrus of Heyderia) zijn afkomstig uit het bergland van het westen van de VS en zijn in 1854 voor het eerst ingevoerd in Engeland. De boomkruinen hebben van nature een sterke zuilvorm. Mogelijk betreft het hier de sterk zuilvormige 'Columnaris', een Duitse ontdekking uit 1894. In dat geval zouden ze door Springer aangeplant kunnen zijn. Gezien de stamomvang lijken de bomen echter ouder. Ze zijn vermoedelijk tegelijk met de Bruine beuk aangeplant.

Advies: Bij wegvallen dezelfde variëteit weer aanplanten. De bomen zien er overigens nog heel vitaal uit.

Bruine beuk en Wierookceders

Taxusgroepen (*Taxus baccata*)

In de noordoosthoek en in de zuidoosthoek zien we groepen van *Taxus* (*Taxus baccata*). Ze zijn ca. 18 meter hoog en hebben deels afleggers. Mogelijk zijn ze bewust zo behandeld. Ze dateren uit de 19^e eeuw, maar mogelijk zijn ze later door Springer aangeplant. *Taxus* is een inheemse soort in Nederland en heeft een groot verspreidingsareaal in Europa. *Taxus* wordt sedert de oudheid aangeplant.

Advies: Belangrijk is om de *taxus* als groep en als onderdeel van de parkaanleg duidelijk zichtbaar te houden.

Twee taxusbomen

Tegen de lindenlaan aan de noordzijde staan twee *taxus*bomen van ca. 100 cm omtrek en ca. 8 meter hoog. Deze dateren mogelijk uit de Springertijd.

Groep van Californische cypressen (*Chamaecyparis lawsoniana*)

Deze groep van Californische cypressen in de noordoosthoek naast de taxusgroep, is vergelijkbaar met de groep in het westelijk deel van het landgoedpark. De Cypressen van Oud Bussem zullen uit de latere 19^e eeuw dateren.

Advies: Er hoeft niet veel met de boomgroep te gebeuren. Aan te bevelen is om de groep als zodanig als een eenheid zichtbaar te houden, als onderdeel van de parkaanleg.

Kerspruimen (*Prunus cerasifera*)

In het oostelijke parkdeel komen twee oude Kerspruimen voor. Een exemplaar staat in de tuin (tegen de muur) van de voormalige tuinmanswoning ten noorden van het landhuis. Het andere exemplaar staat in de noordoosthoek. Het gaat om twee verschillende variëteiten: de boom in de tuin van de voormalige tuinmanswoning is een variëteit met gele vruchten, de andere heeft paarsroze vruchten. De bomen zijn ca. 6 meter hoog en meerstammig. Het exemplaar in het noordoosthoek is ca. 2 meter in omtrek, mogelijk nog 18^e eeuws. De stam is uitgebroken, maar nog steeds vitaal. De stam van de andere boom is ca. 1 meter in omtrek en mogelijk laat 19^e eeuws.

De oorsprong van de kerspruim ligt in de Balkan en West-Azië. In Nederland is de soort in ieder geval in cultuur sedert 1594. Er is nog weinig kennis over de geschiedenis van de Kerspruimen in de Lage Landen. In de loop van de tijd zijn er allerlei regionale rassen ontstaan en in boerentuinen terecht gekomen. Oude exemplaren zijn zeldzaam geworden in interessant voor de cultuurgeschiedenis van oude fruitrassen. Kerspruimen kunnen verward worden met Kroosjes of Kroospruim, die meer verwant is aan de echte pruimen, als een soort mini-uitvoering.

Advies: Behoud van deze twee vrij zeldzame Kerspruimen is aan te bevelen. Door afleggers kunnen de boompjes vermeerderd worden. De Kerspruim in het noordoostelijke deel zou als lichtminnende soort vrijgesteld kunnen worden. De liggende stam past wel in de landschappelijke aanleg.

Gele kornoeljes (*Cornus mas*)

In de noordoosthoek nabij de Kerspruim staan twee Gele kornoeljes. Het betreft twee fraai exemplaren, mogelijk uit de tijd van Springer. Gele kornoelje is in Nederland een inheemse soort en bereikt in Zuid-Limburg zijn uiterste noordgrens. Thans zijn er Nederland nog ca. 10 exemplaren in het wild groeiend. Daarbuiten kunnen een aantal exemplaren in heggen en pastoorstuinen nog autochtoon zijn. De soort is al lang in cultuur, vooral in Zuid-Limburg en aangrenzend gebied, vanwege de eetbare vruchten en de fraaie vroegbloeiende (februari-maart) heldergele bloemen.

Advies: Kornoeljes zijn lichtminners en kunnen zonodig vrijgesteld worden.

Moseik (*Quercus cerris*)

Langs de noordzijde bij de voormalige tuinmanswoning staat een Moseik van 150 cm stamomtrek en ca. 20 meter hoog. De boom is jonger dan het exemplaar in het westelijk parkdeel en dateert waarschijnlijk uit de Springeraanleg. Op grond van de bladmorfologie is het een andere variëteit.

Dode beuk bij tuinmanshuis

Bij het tuinmanshuis aan de zuidzijde van de laan staat het restant van een beuk met een stamomtrek van ca. 3 meter.

Advies: Op termijn de boom vervangen door een beuk, bij voorkeur van plantmateriaal dat gestekt is of uit zaad gewonnen van beuken van het landgoed.

3. Lanen en parkbeplantingen buiten Oud-Bussem

Zoals bekend was het landgoed Oud-Bussem aanzienlijk groter. Wel vormt het huidige Oud-Bussem de oude kern van het oorspronkelijke landgoed en de plaats van het centrale landhuis. (zie het rapport van Lang en Van den berg, SB4, 2007). Een aanzienlijk deel, aangrenzend aan Oud-Bussem, maakt nu onderdeel uit van het Goois Natuurreservaat. Enkele laanstructuren en beplantingen zijn nog bewaard gebleven. Hier is in dit kader geen verder onderzoek naar gedaan. Als voorbeeld noemen we een laan van Winterlinden (*Tilia cordata*) vlak tegen het landgoed aan, op het terrein van het Goois Natuurreservaat, die mogelijk ook uit de 18^e eeuw dateert. Lanen met Winterlinde uit 18^e (en vroege 19^e) eeuw zijn in ons land een grote zeldzaamheid.

Advies: mogelijkheden bezien om in samenwerking met het Goois natuurreservaat en andere landgoedeigenaren in de omgeving een gezamenlijk kweek op te zetten van historisch waardevolle boomvariëteiten uit de 17^e, 18^e en 19^e eeuw.

18e (?) eeuwse lindelaan naast Oud-Bussem

4. Conclusie en aanbevelingen

Het landgoed Oud-Bussem is niet alleen van betekenis vanwege de aanleg, maar vooral ook vanwege het bijzonder fraaie bomenbestand. Bomen, lanen en boomgroepen uit de 18^e, 19^e en begin van de 20^e eeuw bepalen het bijzondere en monumentale karakter. Twee bewaard gebleven 18^e eeuwse boomboeketten van Zomereik behoren tot zeldzaamheden van het landgoedpark. Diverse bomen hebben betekenis voor de geschiedenis en kennis van de boomkwekerij in de Lage Landen. Verschillende variëteiten, met name die van de lindes, zijn zeer waardevol, vanwege de historische informatie. Veel op dit terrein is nog niet of onvoldoende bekend. Stekken en zaden ervan kunnen benut worden als kweekplantsoen ten behoeven van nieuwe aanplant en herstel van historische parken en lanen; niet in de laatste plaats voor Oud-Bussem zelf. Daarnaast heeft het oude bomenbestand ecologische betekenis voor vogels, vleermuizen, ongewervelde dieren en met name mycorrhiza-paddestoelen waarmee de bomen in beider voordeel samenleven.

Het belangrijkste advies is de verjonging van de landgoedbomen zo geleidelijk mogelijk te laten verlopen. Alleen bomen vervangen als ze dood zijn of vanwege gevaar weg moeten. Als nadeel van deze werkwijze wordt wel genoemd dat daarmee het park onevenwichtiger wordt, maar anderzijds als belangrijke voordelen zijn te noemen: de authenticiteit, de cultuurhistorische waarde en de beleevingswaarde. Bij een groot aandeel aan monumentale bomen valt tenslotte meer te beleven dan aan een groot aandeel jonge bomen van dezelfde leeftijd.

Tijdige opkweken van historisch plantgoed is bij bovengenoemde visie van belang m.n. lindes, beuken en kerspruimen. Voor andere soorten als Californische cypres, Pontische rhododendron, Moseik en Wierookceder gaat het waarschijnlijk meer om de soort dan specifieke variëteiten. Maar het zou kunnen dat waarnemingen in meerdere seizoenen alsnog bepaalde variëteiten opleveren. Op enkele plaatsen zijn bomen uitgevallen in de afgelopen jaren zoals de beuk bij het tuinmanshuis, beuken langs de laan aan de zuidwestzijde en de Bonte esdoorn in de bomenkring in het oostelijke gazon. Deze bomen kunnen deels al vervangen worden. Goed uitfrezen van de wortelresten in de bodem is daarbij aan te bevelen.

Aardig zou zijn om samen met het Goois Natuurreservaat en andere eigenaren van landgoederen in de omgeving een plan op te zetten voor het opkweken van historische waardevolle boomvariëteiten.

Aan te bevelen is om een op grond van de kaart van Leonard Springer uit ca. 1915 en uitgaande van de huidige situatie, een aanvullend beplantingsplan op te stellen. Op de kaart worden een aantal van de toen bestaande bomen en boomsoorten aangegeven. Volgens de kaartanalyse van Lang en Van den berg (SB4; 2007) zijn de wijzigingen van Springer

beperkt geweest. Dat stemt ook overeen met de vele nog bestaande oude bomen, lanen en boomgroepen. Op de kaart van Springer zijn ook delen van een oudere (18^e en 19^e eeuwse) aanleg aangegeven, wat de kaart extra interessant maakt. Zo'n aanvullend beplantingsplan hoeft niet te betekenen dat de oude situatie precies terug moet komen. De kaart uit 1915 kan daarbij wel goede diensten bewijzen voor de keuze van boomsoorten, zichtassen of herstel van lanen. Niet meer aanwezige soorten als Japanse cipres, spar (?), Haagbeuk, Sneeuwkllokjesboom, Robinia, Rode paardenkastanje, Bonte iep en noot (Walnoot?) staan op de kaart van Springer genoemd. Er blijken ook b.v. meer Moseiken en Hemelbomen gestaan te hebben. Overigens zijn er ook bomen die er toen zeker gestaan moeten hebben, maar niet zijn aangegeven.

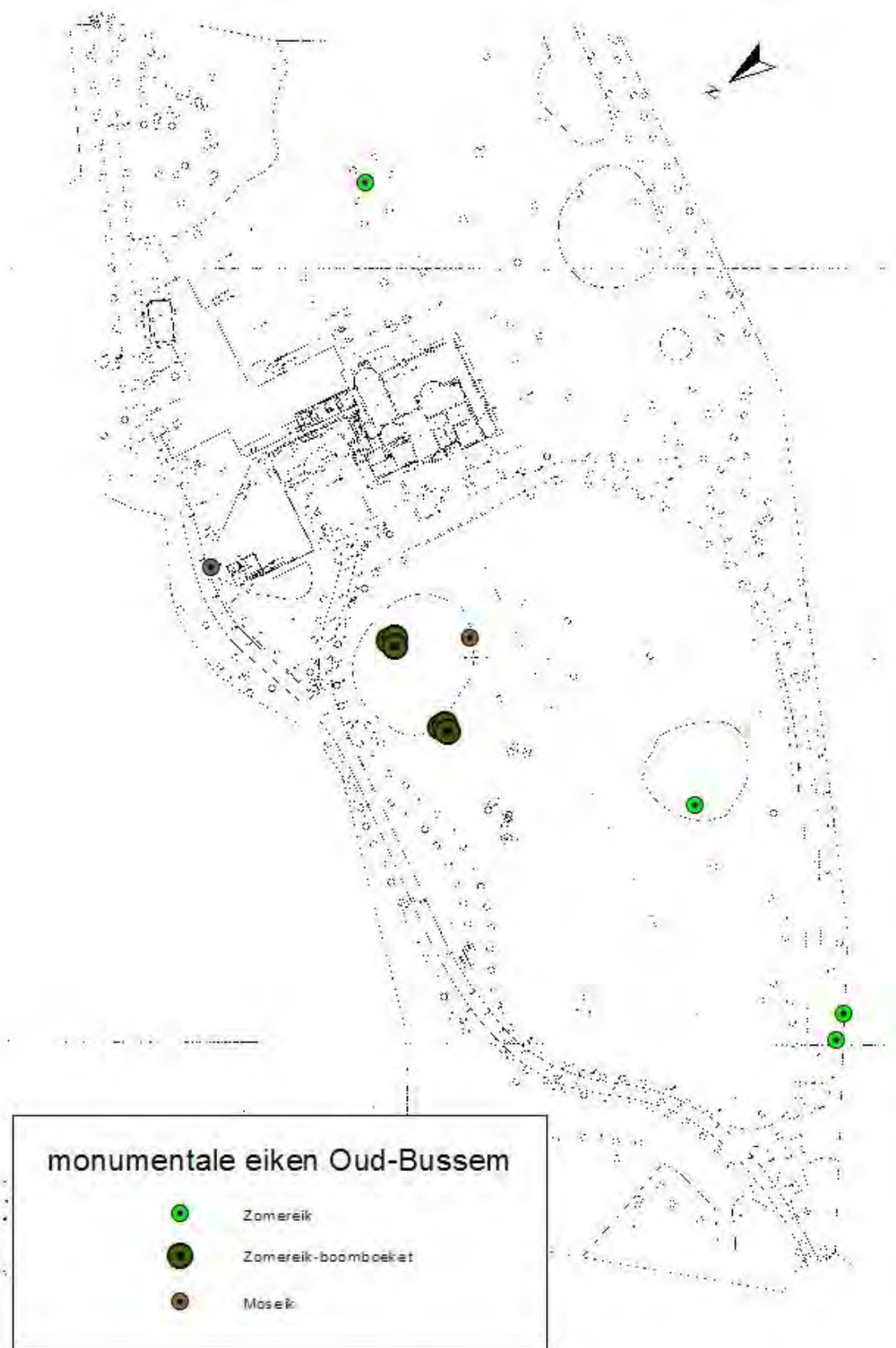
5. Overzichtskaarten monumentale bomen

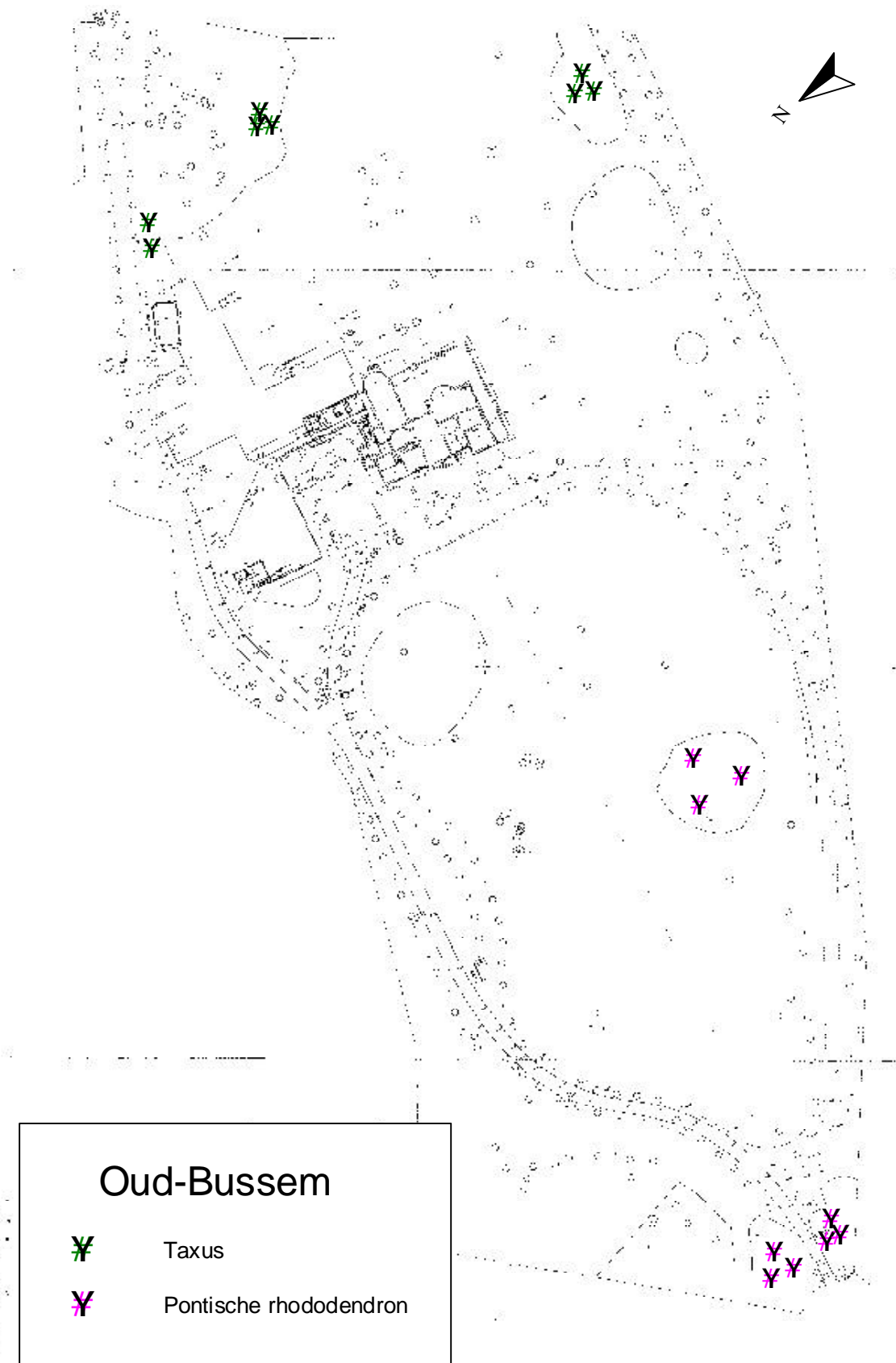

monumentale beuken Oud-Bussem

- ♣ Beuken 19e eeuw
- ♣ Beuken ca. 1900
- ♣ vrijstaande Bruine beuk

Oud-Bussem

- Y Taxus
- Y Pontische rhododendron

